

ЦИЛНА:

За Црну Гору на годину 8 круна, на по године 4 круне.
За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 12 кр. на по године 6 круна.

За све остале земље годишње 20 франка у злату, на по годину 10 франка у злату.

Претплата се прима само у годишњим и полугод. роковима.

Поједини број 20 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: Филип Јерговић.

КЊАЗ КАРЛО БОРВИН

ОД МЕКЛЕНБУРГ-СТРЕЛИЦА

Стару и славну, нама пријатељску, Владалачку Породицу од Мекленбург-Стрелица задесио је тешки удар. У прошли уторник преминуо је Књаз Карло Борвин, млађи син владајућег Великог Херцега Адолфа Фридриха, а брат наше узвишене Престолонашљедниковице Књагиње Милице. Немилосна смрт отргла је из родитељског наручја младога Књаза у цвијету најљепше младости, у двадесетој години живота, баш у тренутку кад се је најмање могло наслућивати, да ће тај миљеник своје породице оставити за навијек своје миле и драге! Тешку жалост чланова Владалачке Породице од Мекленбург-Стрелица дијеле и чланови нашег узвишеног Владалачког Дома, а и сви Црногорци, који су имали задовољство да још прије кратког времена виде у својој средини тога дивног младића, пуна млађане свјежине и живота. А како тек мора бити његовој милој Сестри, нашој узвишеној Престолонашљедниковици, која неће више жељно ишчекивати „да брат сеји у походе дође“, над којим је Она лебдила свом њежношћу сестринске душе, а он Јој при недавном растанку обећао, да ће је сваке године својом посјетом обрадовати!

Да, непостижни су путови Божијег Промисла, а претешка су искушења која човјеку овдје на земљи у дио падају.... Али, нека милостиви Бог рањеним срцима узвишених родитеља, браће и сестара дадне снаге да овај тешки губитак поднијети могу, а души младог покојника да дарује вјечни мир и рајско насеље.

СЛУЖБЕНИ ДИО

РАСПИС

свијема управама средњих школа

Доставља се свијема управама наших средњих школа, да ће се од почетка школ. 1908.—9. године употребљавати у нашим средњим школама „Бачка Књижица“ која садржи:

1.) *Правила о владању ученика средњих школа*, по којима се имају ученици управљати у школи, цркви, на дому, на улици и јавнијем мјестима;

2.) *Поуке о чувању здравља*, према којима имају ученици удељавати чување својега тијела, органа за дисање, очију, ушију, сјећење код своје куће, при писању и читању и чување од заразних болести;

3.) *Десет ђачких заповијести*, које имају бити путовања свакоме ваљаноме ученику у вршењу ђачких дужности;

4.) О „*Бачкој Књижици*“ гдје су прописана правила за ученике како имају употребљавати „Бачку Књижицу“;

5.) *Распоред школ. часова*, гдје ће сами ученици у почетку сваке школске године биљежити распоред школ. часова, као и сваку измјену у истој током школ. године;

6.) *Распоред писмених задатака за I, II и III тромјесечје и распоред за цркву*, гдје ће сами ученици биљежити из којег предмета и када имају израђивати школ. задатке, као и распоред: кад имају долазити у школу на прозив, тумачење Јеванђеља и полазити у цркву;

7.) *Напомене разредног старјешине о учењу и владању ученика за поједине мјесеце*, које ће биљежити разредне старјешине, а ученици имају их редовно сваког мјесеца показивати својим родитељима или њињим замјеницима;

8.) *Оцјене усјеха за I, II и III тромјесечје*, гдје ће разредне старјешине биљежити тромјесечне оцјене ученицима својега разреда, а ученици, послје уписа оцјена, сваког тромесечја дужни су под-

нијети своју књижицу својим родитељима или старатељима, ако живе у мјесту њињог школовања, иначе њињом замјенику, на преглед и потпис;

9.) *Убеници који су дати ученику као сиромашном на послу*, гдје биљеже ученици примљене убенике на послу, које је управа школе по одобрењу наставног вијећа набавила према правилима о школском фонду, за послу сиромашних ученика;

10.) *Напомене родитеља или старатеља, свештеника и наставника о ученику и његовом владању*, гдје ће ђачки родитељи, мјесни свештеник и наставник — управитељ мјесне школе забиљежити своје напомене упућене Управи средње школе о владању ученика за вријеме великог школског одмора.

Да се не би чиниле какве год злоупотребе са ђачким књижицама, нека упуца школе у почетку сваке школске године требује од Управе Државне Штампарије на Цетињу потребан број примјера „Бачке Књижице“ за ученике подручне јој школе.

Препоручује се Управама средњих школа да узнастоје да сви наставници, ученици, њињини родитељи, старатељи или им замјеници врше своје дужности тачно и на вријеме у колико то прописују појединијема правила, упуства и одредбе „Бачке Књижице“.

П.Бр. 2428

16. августа 1908. год.
на Цетињу.

Министар
просвјете и цркв. послова
Ј. С. Пламенац с. р.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Дворске и дипломатске вијести

— На глас смрти Књаза Карла Борвина, брата наше Узвишене Престолонашљедниковице, Њихова Краљевска Височанства Престолонашљедник Књаз Данило и Кња-

гиња Милица, који су се бавили на Тополици, одмах су кренули на Цетиње и стигли су овамо у сриједу у јутро. Са Крушевца пошао им је у сретање Њ. В. Књаз Мирко и дочекао их је на Ријеци, те је одатле с њима заједно на Цетиње приспио.

Чим су Њихова Краљевска Височанства овамо стигла, министри и великодостојници, чланови дипломатског кора, чиновници, официри и многобројни грађани пошли су у њихов Двор на саучешће. У име Њихових Краљевских Височанстава, који су били јако уморни од велике узнемирености и напорног путовања, примао је Њ. В. Књаз Мирко у њиховоме Двору саучешћа од чланова дипломатског кора и наших великодостојника, а сви други уписали су се у књиге Њих. Краљевских Височанстава.

Јучер су Њихова Краљевска Височанства Књаз Нашљедник и Књагиња Нашљедниковица у пратњи ађутанта г. Ника Пејановића и дворске даме г-ђице Добне отпутовали у Најстрелиц, да присуствују спроводу узвишеног покојника. Високе путнике отпратио је до Његуша Њ. Кр. В. Књаз Господар с Њ. В. Књагињицом Вјером, царско-руски војни агент г. пуковник Потапов с госпођом и Обл. Управитељ г. бригадир Ј. Вукотић.

Поводом смрти младога Књаза Карла Борвина, председник Министарског Савјета г. Др. Л. Томановић изјавио је влади Великог Херцегства Мекленбург-Стрелица саучешће Књажевске Владе и своје,

на чему је влада Великог Херцегства најсрдачније захвалила.

Истим поводом наређена је дворска корота, која ће трајати од данас за 15 дана.

— Г. пуковник А. Констатиновић и госпођа Констатиновић, родитељи Њ. В. Књагиње Наталије, стигли су у прошли уторник на Цетиње и отпутовали су сјутрадан с Њ. В. Књазом Мирком на Крушевац.

ЗАПИСНИК XLV РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ ЦРНОГОРСKE НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ држане 26. јануара 1908. год.

Председавао председник
Лабуд Гојнић
Секретар
Мил. Татар

(Свршетак)

Послије одмора.

Председник наставља прекинуту сједницу и вели, да се прелази на 3 тачку дневног реда — на претрес извјештаја одбора за проучавање посланичких приједлога.

Замјеник извјештоца Р. Бошковић чита извјештај о приједлогу М. Татара по молби Николе В. Јанковића и Маша Т. Стругара с друшвом односно одузетих им земаља у Жабљаку, а по којему одбор предлаже, да се исти упути влади, да ова пронађе, у колико буде могућно, све односне документе или свједочанства, како би Народна Скупштина могла у давом случају што праведније изрећи своје рјешење.

Саво Вулетич вели, да је овдје у питању право на непокретна добра, а ово регулише Имовински Законик, те је ствар чисто судске природе, па да треба молиће упутити на суд.

Мил. Татар напомиње, да је ова ствар била пред обласним судом и у министарству, по којој нијесу донијели никаквог ријешења, велећи да нијесу надлежни за то, на основу чега су се заинтересовани и обратили Скупштини, и одбор је схватио важност овог предмета и донио целисходно рјешење по истом.

М. Радовић вали, да је одбор, чији је он члан, имао на уму прописе Имовинског Закона, али је узео у обзир наводе жалиоца, да су се непрекидно обраћали властима, те им право није могло застарити.

Саво Вулетић остаје при ранијем, да се ствар преда суду на поступак и рјешење.

Р. Бошковић мисли, да није Скупштина надлежна доносити по овом послу ријешење, већ налази, да је за то надлежан суд.

М. Татар понавља своје раније наводе и тражи, да се означи: ко је надлежан за рјешавање по овом послу, како се жалиоци не би и даље излагали излишним трошковима, тражи, ко је надлежан за рјешавање њихових нарушених права и одузете им имовине, коју непрекидно с правом траже.

С. Вулетић се објашњава са М. Татаром.

Предсједник ставља на гласање одборско извјештај, који Скупштина одбаца с напоменом, да ову ствар има суд ријешити.

Замјеник извјестиоца чита извјештај о приједлогу Асана Андрића по молби Мухамеда оца Шалаковића из Мркојевића, да му се дозволи продаја разне трговине у хану на Доброј Води, а који одбор с обзиром на правилник о хановима одбаца, што Скупштина једногласно прима.

Замјеник извјестиоца чита извјештај о приједлогу С. Кривокапића за изградњу пута од Грахова до у племе Цуце, а за који одбор даје мишљење да се исти спроведе влади на припреме.

С. Кривокапић износи важност и потребу овог пута, напомињући, да за племе Цуце не вриједи скоро ништа ни пут Цетине—Његуши ни пут Чекање—Чево, нити други који осим овога. Вели, да је и прошла Скупштина ријешила а ондашња влада усвојила, да се овај пут ради, али да то није извршено. Даље узели су ријеч по овом предмету: предсједник Скупштине, С. Вулетић, С. Кривокапић, Р. Бошковић и М. Дожић, послје чега је примљено одборско мишљење.

Замјеник извјестиоца чита извјештај о приједлогу В. Пајовића за отварање пазара у Спужу, а који одборова већина одбаца, док члан истог Драго Радовић мисли, да се или отвори пазар или спушта општина ослободи плаћања свију дажбина као варошка општина.

Р. Бошковић вели, да би се отварањем овог пазара штетило оближњим пазарима Подгорици, Данилову-Граду и нити би од тога околност становништво имало користи, те је за то, да се не отвара овај пазар већ да се Спуж ослободи плаћања свију дажбина, које варошке општине плаћају.

В. Пајовић говори у смислу свог приједлога и задовољан би био, ако се усвоји једно или друго од онога, што Драго Радовић и Р. Бошковић заступају.

М. Мијушковић напомиње, да се у другим земљама ово питање регулише законима, у којима је прописана раздаљина вароши и варошица и да је то растојање обично 7 км., а није више него толико ни Спуж удаљен од оближњих вароши. Не би, вели, погрјешили, ако би Спуж огласили за варошницу.

С. Вулетић истиче запуштеност Спужа ма да је исти по природи врло лијено мјесто. Напомиње, да је у Спужу капетанска и бригадна канцеларија а осим тога и војно слагалиште. Налази, да би добро било отворити пазар у Спужу бар по једном недјељно, а то би, вели, био обично сточни пазар и не би сметао пазарима у Подгорици и на Данилов-Граду, дочим околином народу било би то од велике користи. То, вели, треба тим прије учинити, што се и наша жељезница намјерава туду провести бар до Данилова-Града па ће код Спужа бити њена станица. Чуди се како Спужани плаћају дажбине као у варошници а Спуж по досадањем није, то јест власт је као такву не признаје.

Р. Бошковић није за то да се отвара пазар, јер би се штетило оближњим пазарима, већ заступа раније мишљење јер је неоправдано да се Спужани терете дужностима, а да не уживају и права.

М. Дожић указује на планове наших вароши и варошица, и вели да се и ту опажа лични рачун, али да су бар правилно грађене и уређене, мање би човјек жално.

Налази, да би у Спужу требало отворити пазар с обзиром на знатну корист околног народа и предлага, да се овај приједлог упути влади на припреме с пре-

поруком, да се истом удовољи, у чему је потпомогнут од великог броја посланика.

Предсједник ставља на гласање извјештај одборске вјећине, који је одбачен а усвојено, да се пазар у Спужу отвори.

Замјеник извјестиоца чита извјештај о приједлогу Ђ. Милановића за доношење законских пројеката о државним стипендијама, а који одбор одбаца. Овдје су узели ријеч: Ђ. Милановић, М. Мијушковић, Р. Бошковић и С. Вулетић, послје чега је примљено одборско мишљење.

Замјеник извјестиоца чита извјештај о приједлогу В. Кривокапића о подизању два моста на ријекама: Широј Улици и Моштаници, а за који одбор предлага, да се упути влади с препоруком, што Скупштина прима.

Замјеник извјестиоца чита извјештај о приједлогу В. Кривокапића односно исушења Крупачког Поља и водова Јабланице, а гдје одбор даје мишљење, да се исти спроведе влади на проучавање, — што се усваја.

Замјеник извјестиоца чита извјештај о приједлогу С. Драговића, да се приступи крчењу 4 пута крчаника у племену горњоморачком обзиром на велику прошло-годишњу неродину у оном крају, а по којем одбор предлага, да се препоручи Књ. влади, да се још у почетку ове године почне радити на неком дијелу од предложених путева како би се тим начином дало зараде онамошњем народу, да не пати ушлед глади ове године, а тако би се и на овим неопходно потребним путевима могло почети радити, те на тај начин би се почело побољшавање и економских прилика племена у будуће.

М. Дожић напомиње, да је овај приједлог довољно третиран раније и да је тада одложено његово коначно ријешење само док се претресе приход обавезног рада. Дотиче се вањнје потребе предложених путева с обзиром на стварање зараде ушлед неродине, напомињући, да се то може прилично задовољити са цигле 5—6000 круна. Слаже се са одборским извјештајем и топло га препоручује.

С. Драговић напомиње, да је мислио подуже говорити о овом свом приједлогу, који је Скупштина на својој сједници прије неколико дана одложила: вели, да му није био познат ни одборов извјештај по истом, али пошто је одбор схватио потребу његовог приједлога, то одустаје од даљег говора, захваљује одбору.

Министар финансија Д. Вукотић вели, да му изгледа, да одборско мишљење датира раније него ли је ријешен распоред прихода обавезног рада, напомињући, да се може извршити исто чим је овдје онако ријешено.

Саво Вулетић мисли, да би влада могла и поред онаког ријешења о приходу од обавезног рада притећи у помоћ Горњоморачанима у смислу одборова приједлога, тиме, што би се могло радом нешто наплатити од дужног приреза, а нешто се дало за рад у новцу да се људи помогну.

Министар просвјете Ј. Пламенац у Драговићевом приједлогу разликује два дијела: рад путева и глад, па изјављује, да ће влада ово последње имати у обзир, а прво само ако се имадне могућности а према Скупштинској одлуци.

М. Мијушковић слаже се са г. министром Пламенцом.

М. Дожић напомиње, да се извршењем једног постигава истовремено и други дио овога приједлога.

М. Мијушковић вели, да је стварање зараде сада потребно док се отпочне рад на путу Подгорица — Колашин, а кад то буде онда није потребно.

Ђ. Дрецуи чуди се овој расправи, а већ кад је ријешено, да се сав приход од обавезног рада употреби на изградњу пута Подгорица — Колашин.

Мин. финансија Д. Вукотић изјављује, да ће се убрзо отворити рад на путу Подгорица — Колашин, а ако би се прије тога јавила потреба народу у Горњој Морачи, влада ће му притећи у помоћ.

С. Драговић се објашњава са г. министром финансија и грађевина. Истиче важност и вапијућу потребу свог приједлога, као и запостављеност племена горњоморачког у многоме, а нарочито у путевима; вели, да има и гладних, који немају гдје зарадити ни кору хљеба док се отвори рад на путу Подгорица — Колашин, па тражи, да се у њиховој средини отвори тај мали рад, послје чега је усвојен извјештај одборов.

Сједница је закључена у 8½ сати у вече, а друга је заказана за 28 о. м. у 3 сата послје подна са дневним редом: Одговор г. министра предсједника и заступника министра иностраних дјела на интерпелацију Ж. Драговића, односно пуштања на слободу наших поданика, студената на београдском универзитету, а оптужених у анархистичком злочину са бомбама.

Секретар
Милутин Татар

Предсједник
Лабуд Гојинић

Догађаји у Мароку

Скоро су двије године, како се у Мароку води огорчена борба за пријесто између законитога султана Абдул Азиса и брата му Мулеј Хафида. Та је борба сада окончана потпуним поразом султана Абдул Азиса. У одлучној битци, која се овијех дана водила између Абдула Азиса и Мулеј Хафида, одржао је побједу Мулеј Хафид, потукао је до ноге војску султанову и у мало што и сам султан није допао ропства.

Све ово не би било ништа необично и не би Европу занимало, јер од кад постоји Мароко, постоје и те борбе и трвења. Сасвијем је друго нешто, што сукобу између два мароканска султана даје међународну важност.

Француска је године 1901. склопила са Енглеском споразум, по којем је добила у Мароку потпуно слободне руке. За вријеме руско-јапанског рата, док је Русија као савезница Француске била обрнула све своје силе у Манџурију, дигла се против тога споразума Њемачка, налазећи да су њиме тобож угрожени њени интереси у Мароку. Ушљед таквог тражења Њемачке односи су се између ње и Француске били тако заоштрили, да се је сваки час између њих очекивао рат. Послије дугих преговора и европског посредовања дошло је ипак до тога, да је Француска морала попустити захтјевима Њемачке, да је морала жртвовати свога министра спољних послова Делкасе-а, и пристати да се мароканско питање изнесе пред конференцију великих сила. Та се конференција састала у Алгесирасу и послје дугог претресања и савјетовања ријешила је некако мароканско питање. Мароко је признат као независан султанат, Француској су признати „специјални интереси“ у Мароку и с тога јој је допуштено, да њени официри у свима лукама образују полицију и осигурају мир. На те је закључке пристао и марокански султан Абдул Азис.

Млади султан, који је био европским реформама врло склон, био је ипак преслаб да савлада отпор странака у земљи, којесу биле непријатељски расположене према странцима. Иза алгесираске конференције изгледало је, као да ће прилике у Мароку добити уређење форме, али то се очекивање није испунило. Кад су Мароканци увидјели, да султан сва изазивања странаца, као окупацију Уце и Казабланке мирно трпи, дигли су се против њега и на чело незадовољника стави се султанов млађи брат Мулеј Хафид и даде се прогласити султаном Марока. То је било прошле године. Европске силе остале су и даље уз законитога султана Абдул Азиса, а Мулеј Хафид, који је у ствари био султан већ годину дана, сматран је за престога бунтовника, док је ево овијех дана послје жестоког сукоба Абдул Азис побјегао, а за султана је проглашен Мулеј Хафид.

Овим преокретом у боју око султаната ситуација се је у Мароку опет заоштрила, јер Мулеј Хафид, чије је проглашење за султана народ одушевљено примио, ужива велике симпатије у земљи једино због мржње на странце. Велесилама ће положај бити много тежи, него ли је био према слободоумном Абдул Азису, који је своје држање знао увијек удесити по европском упливу. Нарочито Француска налази се због свргнућа Азисова у неугодној ситуацији. Да ли ће она хтјети трпити на мароканском пријестолу човјека, који се баш највише популарисао својом мржњом на Французе? Листови француске владе пишу, да Француска влада сматра промјену на пријестолу за унутрашњу ствар Марока, али но-

вог султана Мулеј Хафида може признати тек тада, када се у томе споразумију силе, које су учествовале на алгесираској међународној конференцији. Опозициона пак штампа проглашује пораз Абдул Азисова као коначни његов пораз и жели да се Француска и остале силе с новим стањем у Мароку што прије спријатеље. Већ из ове разлике мишљења види се теškoћа ситуације, која се поводом ове промјене у Мароку ствара Европи и која ће по свој прилици још више појачати затегнутост, која и онако влада између Њемачке и Француске.

Пројект новог наставног плана и програма за наше народне школе.

Историјом је доказано да напредак једнога народа, а тако и пропаст, управо судбина његова, онајвише зависи од васпитања његова подмлатка: — „На млађијем свијет остаје“, вели наш народ. Па како тај подмладак оставимо, — с каквим идејама, погледима, тежњама, хоћењем, вољењем, са осјећањем, укусом, једном ријечју како га оставимо васпитана, онако ће се и кретати и управљати у свом даљем животу, јер најјачег и најпресуднијег утицаја има на друштвени живот *васпитање*.

А да би друштво томе своме светоме и великом задатку одговорило мора на првом мјесту и у највећој мјери подизати и обдржавати народне (основне) школе.

Наша домовина, Црна Гора, држала се овога принципа — у колико су јој тешке и претешке околности дозвољавале — доста добро, особито у новије доба. Главни иницијатор у овоме, од како је сис на пријесто својих славних предака, јесте наш узвишени Владар, који је прије уставног доба сам се бринуо, отварао и подизао основне школе. У уставно доба много се је у напријед коракнуло: уређен је и постављен темељ народној школи *новим законом*, којим је и учитељство пригоског уздигнуто и достојно награђено, послје су многе и врло корисне наредбе и упутства (особито о руководству школског пољца) уређене и издате, што све скупа гарантује добар и темељит напредак наших народних школа.¹⁾

У истом смјеру г. министар просвјете Ј. Пламенац образовао је како јавља 4. број „Гласа Црногорца“ од ове године, из учитеља-ца народних школа по једну комисију у свакој школској области да израде: „пројект наставног плана и програма за наше народне школе“.

Да је, послје закона, у народној школи на првом мјесту наставни план и програм — не треба двоумити, а који треба да је удешен према педагошким наукама, строго с обзиром на субјекат, за који се удешава, јер је грдна штета од погрјешног распореда и претрпаности — имајући у виду, да експериментална педагогика полази од дјетета. Програм, дакле, треба да се удеси на основу етике, психологије и педагогике — према задатку народне школе. Ово је, пак, повјерено онијем људима који ће најбоље знати, хтјети и умјети створити тај програм, јер ко боље зна од кућне: домаћина шта му све фали и треба у кући, једном ријечју повјерено је онијем особама, које се баве и знају тај занат. Поред свега тога није згорег, а ни високом министарству ни комисијама неће противно бити, да се чује и чије друго мишљење и ко није у тим комисијама.

Да се наставни план и програм добро уреде — да одговарају своме задатку, треба прво ставити питање: шта је задатак основној — народној школи? — Задатак је народној школи *васпитање*, *основно васпитање*, а *васпитање* је, пак, крајњи *задатак морално-религиозки карактер*. Јер у колико се више у данашње доба троши снага човјечија у материјалним интересима, у толико се мање породица и друштво примају дјечијег образовања, у толико више мора школа посматрати живот и свом енергијом трудити се да постигне у васпитанику образовање морално-религиозног карактера.

Два су средства, која служе за васпитање у народној школи: 1. васпитна настава и 2. васпитање у ужем смислу са васпитном дисциплином. Васпитању је темељ васпитна настава.

Основни је захтјев: држава треба да се постара да се сваки грађанин може у народној школи васпитати.

Психологија нас учи да васпитач може утицати непосредно помоћу круга мисли који се образује васпитачевом и васпитаниковом заједничком прерадом наставног градива. Задатак се непосредног

¹⁾ За издржавање школа на једног наставника у Црној Гори троши се 0,40 кр, а у Србији 1,41 круна.

васпитања постигне дисциплином и управом, а посредног — наставом. Које наставне предмете треба обрађивати у народној школи, и шта из ових узети, одређује се наставним планом и програмом. На ту сврху и одређене су горе речене комисије из наших учитеља-ца, које ће детаљно одвести тај план и програм, а ја желим овдје изнијети, разумије се у најкраћим цртама: какав треба да је и којим правцем да се промишле тај програм. Да пријеђемо дакле, на поједине предмете.

1. Религијска настава.

Религија је један од најважнијих предмета у народној школи, јер најдиректније утиче на развитак морално-религијског карактера. Настава о моралу треба да буде стална брига учитељева и природни резултат свих наставних предмета и свега школског рада. Без религијозног мотива нема ни један човјечији морал архимедову тачку са које би могао извући човјека из себичности и гријешиха. Бог је основ и принцип крајњег моралног циља у свијету, а остварење тога циља постиже се познавањем Бога. Ко га познаје тај се узвишује над моралним законом, тај садржи његов сопствени живот, он живи у Богу и Бог у њему; тај ужива у Богу вјечити блажен живот.

Историјска личност која ће вјечито остати средишња тачка свјетског живота јесте Христос, и према овојем васпитни би се циљ овако могао дефинисати: треба тако васпитати васпитања да његов унутрашњи живот узме облик овога најсветијег и најплеменитијег живота; он треба да следије Христу „најчистијем међу највећима и највећем међу најчистијима“. Код овога предмета било је грдних погрешака, јер просвјета није као нова кошуља коју би човек могао са старом замијенити, као што вели д-р П. Радосављевић. Ту треба радити од много фактора. Француска атеистичка цивилизација даје нам у томе живи примјер. У глави и на језику узвишене празне фразе о слободи, једнакости и братству, ал срце у ропству. Тај изопачени принцип васпитања и образовања, не само да влада код појединих раса, већ и код појединих народа, па и нас Срба. Промислимо само шта учи испочетка у I разреду наше мало Српче? — О Богу по подобију нашем, о анђелима, о рају, о паклу, дакле све саме апстракције. И одмах како је први човјек погријешно и кажњен. У старијим разредима катихизис, за који многи педагози веле да му нема мјеста у народној школи у облику наставе катихизиса као садањем. Све ово дијете научи, или боље рећи набуба са његовим неразвјеним мозгом прије свега другог, тако, да се морамо чудити како да не остане тупо.

Овој настави треба баш у данашње доба поклонити веће пажње, јер наш народ није толико да може и без религије бити моралан, а ни свештенство не може све урадити, те још кад не би школа водила довољно бриге, треба промислити до каквих би се посљедица дошло. У I и II разр. религија се не може успјешно ни предавати, ту треба унијети религијске приче о персоналификованом Богу и о животу светаца. За III и IV раз. моралне приче из старог зајета и „живот Исусов“, нешто из историје хришћанске цркве и живота Срба светитеља, који су од јакот утицаја на васпитање. Зашто да наше Српче памти силна јеврејска имена и да учи како је Јаков преварио брата, како су браћа завијела Јосифу, хтјели да га убију, продали га и шта још не!!.. а да нема ни појма о нашим великим светитељима: о св. Василију Острошском, св. Петру цетињском, св. Арсенију, а и о св. Сави тек блиједу слику добијају!..

Из овог предмета треба избацити све што је неморално: чудновато је чути кад једно невинице од 8—10 година прича: *Жена овога великаша била је невоштена и хтјела је Јосифа да наведе на грјех!* Како ће му наставник ово проумачити?!.. а моралне приче и примјере наводити, јер је моралност права потребност сваког друштва. И опет: *религија* има дубок утицај на развитак моралности.

2. Настава српске историје.

Историјом се развијају патриотски осјећаји и познају се грађанске врлине. Њом се буди народни понос и изазива саучешће. Овом се наставом, послје религијске, најбоље утиче на образовање моралног карактера, с тога се поред ове сматра као најважнија. Ученици треба из ње да упознаду највеће личности и најважније догађаје из народне историје. Треба чешије упоређивати догађаје из старијег и млађег доба, а неопходне су слике. Потребан је кратки уџбеник а најпотребније учитељево знање и причање, које треба да је богато, да из тога *мно-го* мошне причати *мало*. До сад се је веома погрјешно учило из овог предмета, а све из књиге на памет од ријечи до ријечи, што јако умори ум дјечији.

Требало би много мање у нови програм унијети.

3. Настава српског језика.

Изучавање је матерњег језика средиште за све друге предмете: јер знати свој језик значи умјети мислити. Њим се образује мишљење. Овај предмет обухвата три дијела: 1) разумијевање језика, 2) учење говорења, 3) учење лијепог писања и декламације, које се још убраја и у вјештине. Писање се добро његује, декламација слабије, а писмени састави — најпотребитије из области српског језика — баш никако, а све ово који преопширно изучавање граматике, из које се до сад учило у нар. школи оно, што се учи у гимназијама (!).

При уношењу у нови програм из овог предмета треба добро пазити: шта да се унесе. Особито при уношењу читања, где поред шк. уџбеника треба дати времена и читању дјечијих листова, (као „Бачки Напредак“, „Српче“, „Голуб“ и др.), и књига. Из писмених састава: описивање доживљених догађаја, особито оних из шк. екскурзија. За декламацију — пјесме из дјечијег и народног живота и народне јуначке пјесме, особито из наших бољих пјесника: Његоша, Змаја, Бранка, Војислава и др. Цртање утиче на развијање естетичких осјећања. Ово је потребно и за умјетничку индустрију. Цртати треба реалне предмете. А прави је предмет цртања — слободном руком; подметање слике на стакло не вриједи ништа, као што се обичава у многим школама. И за чудо што уопште сва дјеца воле цртати, па чак понајбоље почетници.

4. Настава црквено-словенског читања.

Неки чак нијесу за тај предмет да се учи у нар. школи, али ти су на погрешном путу, јер крајњи циљ овог предмета није систематско учење, њему је мјесто у Богословији — тамо нека и остане, а овдје је: научити ђаке читању и разумијевању црквених књига и обреда у којима се може рећи да је нар. школа доста учинила. На тај начин можемо рећи, да ће се ученици моћи спремити да могу разумјети молитве и пјесме, јеванђеља и посланије апостолске, кад се читају и пјевају у цркви. С тога треба упознати ученике са словенском буквицом и језиком и олакшати им разумијевање молитава и црквених пјесма, које се уче у нар. школи. Заблуда је тражити од малишана, почетника, објашњење свега што се учи, јер има и таквих текстова који садрже и догме и дубоке религијозне мисли, које не може разумјети поред најбољег превода. С тога није потребно ни преводити текстове, јер шта ће помоћи дјети превод инпр. пјесме: „Иже Херувими“?.. који ће то почетник наћи српску ријеч и обратом која одговара овој? С погледом, дакле, на циљ словенског језика у народној школи треба унијети у програм што познатију садржину, коју ће ученици према сличности српског језика лакше разумјети, а ако се по гдје што и не разумије, то ће учитељ прије или уз само читање објаснити, тј. јем ће се оживјети монотонија читања и дати више маха разумијевању. Уџбенику треба унијети што је 1.) разумљивије, а 2.) оно, што ће боље потребовати у животу: из литургије одговарање, из обреда: крштење и т. д.

5. Настава пјевања свјетовног и црквеног.

И музика и пјевање буде естетичка осјећања, а имају утицаја и на морално васпитање. Пјевање још служи као средство за одржавање поредка у школи. Најприје треба образовати слух и глас. У нар. школи треба предавати чисто пјевање које се чује у друштву, пјесме од јаче вриједности, придржавајући се строго начела концентрације, а од црквених оне, које су разумљиве дјечи, јер другаче нема религијског осјећања, а без њега нема ни смисла предавати црквено пјевање.

6. Настава гимнастике и дјечијих игара.

„Без здравља нема ништа“, — „највеће је богатство здравље“ — вели наш народ, а и стари Римљани рекли су: *mens sana in corpore sano*. С тога начела и школа мора водити озбиљна рачуна о здрављу, јер моралне способности развијају се само у снажном тијелу. Гимнастику и дјечије игре треба нарочито изводити онда кад је лијепо вријеме, а као уџбеник најбоља је књига од Б. Глибонског.

7. Земљописна настава.

Ова настава учи дјечу патриотизму, нарочито национални земљопис. Средиште треба да је наша отаџбина. Политичкоме претходи физички земљопис, који највише утиче на размишљање, одношај географских објеката један према другоме и утицај њихов један на други, јер само то ствара ученицима интересовање, а жалосно је што се своди на само саопштавање и памћење географских имена, јер то није циљ земљописне на-

ставе у народној школи. У новом програму треба земљописно градиво удесити на начелу концентрације наставних предмета у вези са историјом. За изучавање овога предмета много помажу школске екскурзије, које су и иначе добре и корисне.

8. Настава природних наука.

Познавање природе и учење ње даје позитивна знања, која су важна за практичан живот. Ученици се навикавају на правилно посматрање, те се ослобађају од предрасуда и заблуда.

Изучавање природе засновано је на једном новом принципу који влада у методици јестственичке наставе, на изучавању природе по заједницама живота и биолошком начину тумачења појава и функција у организму. Њом се тежи да се ученици упуте свестраном посматрању и разумијевању јединака и природних објеката и т. д. Даље, она буди спекулативни интерес код ученика, развија естетичка осјећања, упућује ученика да разликује појезију од стварности. Пошто настава природних наука ради поглавито с чулним представама, то треба унијети оне елементе, који се налазе у границама домовине.

Књига Д-ра Ота Шмајла у преводу проф. Милана М. Томића најбоља је ове врсте.

9. Настава хигијене.

Овај је предмет први пут прописан новим законом наших народних школа да се изучава у народ. школи што може служити на част ономе ко је први рекао да се уведе, јер, мислим, да је ријетко државне која у народним школама изучава овај предмет, а он је неопходно потребан. Из овог предмета треба унијети у програм разумије се што мање грађе: о ваздуху, значај истог за дисање, здравствени значај вјетрова, о топлоти. О земљишту на ком се живи, о кући, одијелу, храни, особито о народним болестима, о којима се може успјешно предавати чак и у I. разреду, особито о онима које дјеца познају.

10. Настава рачунице и геометријских облика.

Рачуница и геометрија служе поглавито образовању и изопштавању мишљења и развија осјећања тачности. Њима се ученици навикавају, да се вада држе оне стране, на којој су начела истинитости, равномјерности и реда. Усмено рачунање, које је врло потребито, припрема ученика за писмено. Задатке треба узимати из обичног живота и из пољопривредне или индустријске економије, — што ће важити за практични живот. Овдје се треба придржавати строго начела поступности и природности.

Геометријска тијела треба да ученици сами праве од земље, на тај начин боље ће упамтити оно што о њима уче, и цртати их.

Још се школским законом прописује за учење: ручни рад и домаће газдинство, које треба изучавати на основу домаћих радова и газдовања, што већ дјеца у неколико познају, па им то проширавати лијепо причањем и допуњавањем, вјежбајући их у башти школској.

При крају рећи ћу и о *наградама и казнама*, о којима у новом програму -- мислим -- треба да се нешто рече, јер док неки наставници не кажњавају дјечу баш никако -- дотле неки лађају се и трошкрог прута, те и ови и они падају у крајност, дакле, треба ставити границе, јер се не смије оставити да влада сама воља наставника, која често пута може бити и не воља. Неки су педагози за награде, којима се изазива осјећање утакмице, која се пак оснива на самољубљу и отуда се развија амбиција. Утакмица, пак развија сујету. Најбоље су награде одобравање и похвала рада или поступка, које и постоје код учитеља јакот ауторитета и честољубивих ученика. Уз ове иде и поклањање књига. ---

Казне почивају на истом принципу као и награде. Оне дирају осјетљивост и изазивају стид. Најлакше су казне неодобравање и укор, особито кад се употребљавају више, али кад ових нема, онда је укор велика казна, који се исказује тихо и озбиљно. --- А тјелесне се казне не употребљају и никако не *допуштају*; њих, пак, неће ни бити гдје је све на своје мјесту --- а ту је учитељ фактор, као и у свему: *учитељ је душа школе*. Особито не смије се употребљавати казне по доказу других *)

Поп Ристо М. Поповић, заст. учит. у Доњем Заграчу.

*) При изради ове теме служио сам се овим списицама:

1. Др Албин Сјелер: Педагогика;
2. Др Стеван Окановић: Етичко процјењивање у настави;
3. Др Паја Радосављевић: Наука о човјеку са научне и педагошке стране;
4. Др Габријел Компејр: Теоријна и практична педагогика;
5. Др Ото Шмајла: Писа Оживотињских врста;
6. Уч. В. Петковић: Критички поглед на наст. пл. и програм;
7. Уч. Свет. Поповић: Реферат на слов. читан. за IV. раз.;

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

Министарске вјести. Министар про- свјете и црквених послова г. Јован Пламенац повратио се на Цетиње.

Пут Подгорица—Колашин. Министар финансија и грађевина г. Душан Вукотић повратио се из Колашина, гдје је поново провео дуже времена надгледајући рад на линији пута од Подгорице до Колашина. Као што смо већ раније јавили, градња овога пута лијепо напредује, а сад се почело и намјештањем гвозденог моста на Биочу, те тако ће још ове јесени овај за Црну Гору тако важан пут бити поуздано предат саобраћају.

Личне вјести. У четвртак стигао је на Цетиње из Франкфурта познати њемачки научњак г. д-р К. Шварцлозе са госпођом. Г. д-р Шварцлозе путује по Балкану у научној сврси, те је тим поводом дошао сада и у Црну Гору, да се из личног посматрања упозна нашом прошлотињу и садашњим нашим животом, који му је досле само из књиге познат био.

Јутрос је г. д-р Шварцлозе био примљен од Њ. Кр. В. Господара, а послје подне кренуо је у унутрашњост.

Нове Земљорадничке Задруге. Областни економ у Никшићу, г. И. Калуђеровић приликом екскурзије по области основао је три задруге, које ће бити у вези с првом Никшићком Земљорадничком Задругом. Нове су задруге:

а.) **Жабљачка задруга.** Чланова оснивача 24. Предсједник: управитељ царинарнице М. Николић; потпредсједник оф. П. Караџић; чланови управе: барј. В. Бадић, Р. Крстијић, кмет Л. Ковачевић. У Надзорни одбор изабрани су: за предсједника оф. Ј. Остојић, а за чланове: Ж. Милић, учитељ Ђабасановић, М. Грбовић, М. Караџић, секретар В. Новосел, благајник Ж. Воиновић. Задругари су одржали годишњи збор и отпочели овој рад.

б.) **Шаранска задруга.** Са 31 чланом оснивачем. Предсједник ком. В. Кнежевић; потпредсједник М. Л. Ђаковић, чланови управе: Км. Р. Ђаковић, С. Радошевић, оф. Н. Зукровић. Надзорни одбор: предсједник оф. К. Ђаковић, чланови: Ј. Кнежевић, Р. Бећковић, писар М. Остојић, кмет О. Раонић. Благајник поп Л. Дедеић; секретар М. Радошевић. Годишњи збор одржала је задруга 15. о. м. и рад је већ отпочео.

в.) **Новоковићска задруга.** — Предсједник оф. М. Жугић, потпредсједник И. Жугић, чланови управе: поп А. Жугић, М. Жугић, Ј. Жугић. Надзорни одбор: предсједник С. Жугић, чланови: Н. Жугић, Г. Маџић. Благајник М. Жугић, секретар П. Маџић. Задруга је почела рад. Прве двије задруге припадају Језеро-шаранској капетанији, а трећа Дробњачкој.

Како смо извјештени, г. економ ради и даље на оснивању и других задруга у области, што је за сваку похвалу.

И у Зетској области основао је ових дана врл. дуж. областног економиа г. Петар Ј. Вујовић двије земљорадничке задруге и то једну у *Горњој Горици*, а другу у *Доњој Горици*, обје у капетанији Љешкопољској.

ТЕЛЕГРАМИ

Цариград, 11. августа. Јучер по подне букнуо је у Стамболу у Султан Мехмедовој махали велики пожар, те је изгорјело неколико стотина кућа. Пожар траје даље. — По турским листовима је министар за унутрашње послове Решид Акиф паша изнова поднио оставку, која је примљена. Министар за вакуфе је повукао назад своју оставку.

Тангер, 11. августа. Султан Абдул Азис стигао је у Сетат, одакле ће поћи у Казабланку.

Тангер, 12. августа. Марокански угледници у Тангеру прогласили су Мулеј Хафиду султаном. Овдашње власти разаслале су телеграме свијем пристаништима, у којима им саопштавају ово проглашење Мулеј Хафиде султаном и позивају их, нека и од своје стране прогласе новог султана.

Цариград, 12. августа. Сходно својем благовољењу и обзирном држању, које је Аустро-Угарска посвједочила према најновијем реформном покрету у Турској одмах од првога почетка, она је дала допуст неким својим официрима, што се налазе у служби у косовском вилајету а остале је упутила, да до даље наредбе остану у Скопљу на окупу. И руски и француски официри реформне жандармерије позвани су у средиште својих секци-

Карлсбад, 12. августа. Извољски и Клемансо имали су дуг разговор. Овамо је стигао и румунски министар Стурца. У сриједу ће Извољски и Клемансо поћи у Маријенбад, а по свој прилици и Стурца.

Карлсбад, 15. августа. Краљ Едуард дошао је данас овамо, и обједовао је у друштву са Извољ-

Штрасбург, 16. августа. Цар и царица стигли су овамо и дочекани су свечано.

Хотел Рајнвајн: Р. Ђуровић, трговац из Котора; Ј. Недобити, чиновник из Сарајева; Ј. Киж, чиновник из Прага; Х. Магердофео, студент из Будве; Е. Бауер, капетан из Беча; О. Фрме, чиновник из Славније; Ф. Нукаж, чиновник из Беча; А. Хауски, чиновник из Беча; Ђ. Сорба, трговац из Котора; Н. Шкези, трговац из Котора; Л. Гиоба, трговац из Будве; К. Бауер, чиновник из Виртемберга; М. Колићи с госпођом, трговац из Скадра; С. Гранд, трговац из Италије; А. Говили, трговац из Италије; В. Милизија, тргов. из Италије; Н. Цаони, трговац из Италије; Г. Граја, с госпођом трговац из Скадра; Г. Мадели, с госпођом, трговац из Скадра; К. Штимер, чиновник из Берлина.

Гранд Хотел: Г. В. Тевкстури, прив. из Њујорка; Р. Плумер, из Њујорка, Ф. Гербер с госпоњом, управник из Прага; Н. Ајхер, чиповник из Минхена; К. Шпетел, свештеник из Минхена; Ј. Глиник, свештеник из Минхена; Ј. Лојдл, свешт. из Минхена; Ф. Јозефовић, трг. путник из Лавова; д-р Б. Јосовски, проф. из Лавова; гроф де Малесје, прив. из Париза; Ј. де Малесје из Париза; А. Розенштајн, трговац из Трста; Е. Хамдиди,

П. Број 2609. Статистика Одјелѣња Народне Привреде Књ. Министарства Унутрашњих Дјела; 7. августа 1908. године, на Цетињу.

ШКОЛСКА ОБЈАВА

Ријешенјем г. министра просвјете и црквенијех послова од 24. јуна о. г. П. Бр. 1714. отвара се почетком рве 1908—9. школске године I-ви разред Богословско-Учитељске Школе на Цетињу, која ће имати четворогодишњи течај, те се ради знања и равнања ученика, који у поменутој школи ступити желе, као и ради знања и равнања њиховијех родитеља и старатеља, дају ова упутства:

у I-ви разред Богословско-Учитељске Школе примаће се ученици, који су свршили четврти разред гимназије и имају из тога разреда *свједоцбу првога реда* са најмање *врло добром* оцјеном из владања, а која свједоцба *не смије бити старија од године дана*;

школска година почиње 1. септембра, а уписивање ће бити 28., 29. и 30. августа;

сви који мисле доћи у ову школу, треба да понесу са собом *крштеницу, школску свједоцбу и лекарско увјерење о здрављу*;

сваки ученик без разлике, прије него се упише, мора *тачно* испунити *пријавни лист* са овим рубрикама: разред; име и презиме; дан, мјесец и година рођења; домовина и мјесто рођења; име, занимање и мјесто становања оца, — ако га нема: мајке или старатеља; које је народности и вјере; ужива ли стипендију или сталну помоћ, од кога и колико годишње; код кога станује, улица и број куће у којој живи; који је разред гимназије свршио и гдје;

мимо одређенога рока за уписивање, ученик се може уписати само са лекарским увјерењем да је био болестан и са одобрењем министра просвјете;

сваки ученик при уписивању мора платити 5. круна уписнине; *приватисте не могу бити приуштени у овај завод*;

родитељи и старатељи треба да при намијештању своје дјече на становање имају на уму, да их намијештају код оних станодаваца, који се обвезу, да ће водити строг надзор над њима и озбиљно се о њима старати, и чији су станови чисти, сухи, свијетли и потавањени; гимнастику, војничке вјежбе и хармонично појање и пјевање учитељи сви ученици.

на *уредност и тачност* пазитиће се са свом строгању;

сви ученици мораће носити једнако црногорско одијело по пропису. *Цетиње, 10. јула 1908. г.*

Ректор Богослов.-Учит. Школе
Ж. Драговић.

Званични огласи

ШКОЛСКА ОБЈАВА

Предавања у Вел. Држав. Гимназији на Цетињу почињу наредне 1908/9. школске год. 1. септембра.

У први гимназ. разред примају се они ученици, којима није мање од 10 ни више од 13 година, који су свршили четири разреда основне школе, а да из појединијех предмета немају мању биљешку од *добро*, који уз то издрже пријемни испит. Сваки од ових ученика дужан је донијети крштеницу и свједоцбу без чега се не може ни један примити, а тако исто не може се уписати преко другог. Уписивање се само 27., 28. и 29. августа од 8—12 прије подне, а послје подне биће испит истијема од 2—6.

У II, III, IV, V, VI, и VII разред уписују се ученици 30. и 31. августа од 8—12 прије подне.

Поновни и накнадни испити биће 30. и 31. августа од 8—12 прије подне и од 2—6 послје подне.

Послије одређеног времена неће се нико уписати.

Сваки нови ученик, који буде примљен треба да плати четири круне уписнине, а сви остали ученици по пет круна.

Сваки ученик, прије него се упише, треба да испуни „*пријаву*“, која се купује у овдашњој књижари.

Број 253. Из Гимназијске Управе, 7. августа 1908. Цетиње. 2,3

ШКОЛСКИ ОГЛАС

Предавања у Држ. нижој Гимназији у Подгорици почињу идуће 1908/9 шк. год. 1. септембра.

У први разред гимназије примају се они ученици, којима није мање од 10 ни више од 13 година, који су свршили IV. разреда основне школе најмање сврло добрим успјехом и који уз то издрже пријемни испит. Сваки од ових ученика треба да донесе крштеницу, школско свједочанство и испуњену пријаву за упис, без чега се не може ни један примити, а тако се исто не може уписати ни преко другог, а уписује се само 27. и 28. августа од 7—11 пр. подне. Пријавни испит из закона божијег, српског језика и рачуна одржаће се уписанима 29. и 30. августа од 8—12 пр. подне и од 2—6 посл. подне. У остале разреде уписују се ученици 27. и 28. августа од 3—6 посл. подне.

Поправни и накнадни испити биће 31. августа од 8—12 пр. подне, и од 2—6 посл. подне.

Послије одређеног времена за уписивање неће се нико примити.

Сваки нови ученик, који буде примљен, треба да плати четири круне уписнине, а остали по пет.

Подгорица, 5. августа 1908.

2,3 Управа Гимназије

Тражи се

Свако онај, који би могао што знавати о Милији Милованову Лазовићу и његовом сину Лазу, родом из Подгорице, умољава се да би то доставио подписатој канцеларији.

Исти су се подавно јавили својима у Подгорици из Врнца — у Бугарској, одакле су отпутовали без да се зна куда.

Број 4379. Из Канцеларије Књ. Мин. Инстр. Дјела. 2. августа 1908. год. Цетиње. 2,2

ОБЈАВА

Глиго Божовић, пушкар, из Подгорице, пошао је у иностранство назад седам година. У петој години јављао се својој фамилији из „*Etskourt — Springfield Natal Colony*“, у Африци, а у потоње двије године није о себи ником у својој домовини дао гласа, те се умољава свако ко би ишта знао или могао знати о реченом Глигу, да извести ово министарство.

Број 4232/а. Из Канцеларије Књ. Министарства Иностраних Дјела. 31. јула 1908. год. Цетиње. 2,3

Службени огласи

СТЈЕЧАЈ

Управа Варошке Општине Данилов-Града, потребује једног ваљаног **Секретара**.

Кандидат мора бити човјек поштен, владања и који подпуно ужива грађанска права, при том да је оспособљен науком или практиком одмах заузети своју дужност. Годишња плата је оваком круна 1000. —

Кандидације се подносе потписаној управи с прилогом потребних докумената и примају се до закључно 31. ов. мјесеца. Број 585—109—1908.

Данилов-Град 15. јула 1908.

Управа Вар. Општине
Председник
Р. 72. Бр. 338. 2,2 Кап. Т. Ђуровић.

ОГЛАС. — Поводом дописа Књ. Обласне Управе у Подгорици, од 18. јула тек. год. број 345 ех 1908. В. 1907. 279., износи се на јавну продају доље описана непокретност Тахира Калуђерчића, подгоричког емигранта, који живи у Турској. Процијењена круна 400.

Продаја ће се извршити у канцеларији општинског суда у Подгорици, у три рока: 3. септембра, 3. октобра 1908. и 3. фебруара 1909. год. у 4 сата послје подне.

На првом року непокретност неће се продати испод процијењене вриједности, а на другом хоће, али не испод $\frac{2}{3}$ процијењене вриједности, а на трећем року продаће се понудиоцу најниже цијене.

Сваки је лизитант дужан положити јемство 10% према процјени непокретности. Позивају се сви они, који имају на непокретност какво реално право, да се пријаве суду прије прве продаје.

Опис непокретности:

Једна једнокатна кућа у старој вароши „Аливодића махали“ дуга 10, а широка $6\frac{1}{2}$ метара, са $\frac{1}{4}$ зграде, а граничи: од истока обором Мустафе Калуђерчића, од запада улица, од сјевера куће пок. Чуфа Гоковића, а од југа кућа и зграда Мустафе Калуђерчића.

К броју 1822—IV—1908—395.

У Подгорици, 3. августа 1908.

Општински Суд: Судија Ј. Радичевић
Р. 186. Бр. 334, 1, 1 Књ. 3в. Н

Приватни огласи

БАРСКО ДРУШТВО

Распоред пловидбе поштанскијех и трговачкијех параброда по Скадарском језеру и Бојани.

Полазак: Поштански и трговачки параброд и полазе сваки дан осим недјеље у 10 сати прије подне из Скадра и тичу Вир—Плавницу: понедељником, сриједом и петком, а Плавницу—Вир; уторником, четвртком и суботом. Истог дана враћају се у Скадар.

Сретање: На Виру с државном барском дилижансом у доласку и поласку.

Полазак: Из Ријеке за Вир полази сваки дан осим недјеље у 11 сати прије подне и истог дана враћа се на Ријеку.

Сретање: С парабродом, који полази из Вира за Плавницу и Скадар и то: понедељником, сриједом и петком, а уторником, четвртком и суботом с парабродом за Вир и Скадар. На Виру пак с државном барском дилижансом у доласку и поласку.

Сретање: На Плавници с приватнијем подгоричкијем омнибусом у доласку и поласку.

Полазак: Из Скадра за Обод и обратно сваког дана осим недјеље.

За подробнија обавјештења треба се обратити односнијем друштвенијем агенцијама.

Р. 156. Бр. 128. 16,36 **УПРАВА.**

Књижевни Оглас

Потписата Књижара, добила је право на прештампање и издање свију Дјела Њ. Кр. Височанства Књаза Господара, од којих има на својим стоваришту сљедећа, и то:

Балканска Царица	кр. 120
Потоњи Абенсераж	140
Хајдана	140
Књаз Арванит	1—
Даље има на својем стоваришту ове књиге:	
Огледало Српско	3—
Јуначки Споменик	1—
Освета Косовска	2—
Словенска Слога	1—
Јунаштва Црногораца	1—
Српско Хајдуковање	—60
Четовања и Мегдана	—60
Краљевић Марко	1—
Милош Обилић	1—
Пелагија Народ. Учитељ биогрд. изд.	10—
Н.-садско „	5—
* К. Ненадовић. Карађорђе	5—
* А. Дима. 20 година после, у три књиге	12—
* А. Бургера. Царица Катарина, у 2 књ.	8—
* Вој. С. Поповић. Освојење Бара	2—
Освојење Никшића	2—
Рамо	2—

Напомена. Ко узме од једне врсте 4 књиге добија пету гратис, а од књига под знаком * добија трећу књигу гратис, или сортирано 20% попушта.

С поштовањем
Прва К. Цр. повл. Књижара
П. М. Калуђеровића

П. п. Бр. 275, 720

Црногорска Банка на Цетињу

даје зајмове на мјенице под најповољнијим условима и рачуна на име интереса **само 10% годишње интереса** и за трошкове 1 круну.

По текућим рачунима наплаћује **8% интереса и 1% провизије.**

По жиро рачунима наплаћује 2% провизије.

Управа Црногорске Банке
Р. 43. Бр. 334, 4,4

Продаја на мало и велико

Једина модерно уређена и снабђена најразноврснијим артиклима јесте

КЊИЖАРА И ПАПИРНИЦА

С. БРКИЋ И КОМП.

У ПОДГОРИЦИ

Продајемо најразноврснију хартију канцеларијску, банкарску, трговачку, школску, за приватну употребу, за госпође и господу, за упакивање, за зид (тапете), картона обичних, за визитне карте; разноврсне коверте — у бојама, бијеле — **на мало и велико.**

Мастила — Леонардијевог — писаћег и копирајућег, лаписа, пера, пернице, писаљки, **на мало и велико.**

Најразноврсније артикле канцеларијског и школског прибора. **Јевтино и солидно.** Сви уџбеници за основне школе, гимназије.

Сваковрсних књига старијег, новијег, најновијег издања. **Повјереник Матице Српске.**

Послуга брза, експедиција тачна, цијене умјерене. Поручбине са стране, вршимо уз поузеће.

Велики избор дописних карата. Препоручујемо се поштованој публици. Подгорица.

С поштовањем
Књижара и Папирница
Р. 125, Бр. 360, 1,3 **С. Бркић и Комп.**

Продаја на мало и велико

ГЛАСОВИТИ РОМАН ИЗ ЕНГЛЕСКОГ ЖИВОТА

ЏЕК ТРБОСЕК

од Гвида Фелса може се у свескама од 5 пара или цео у десет књига круна 10-30

ДОБИТИ ЈЕДИНО У

Књижари и Папирници
С. БРКИЋ И КОМП.
Р. 35, Бр. 371, а. 1,3 Подгорица.

СВЕ ВРСТИ

ШТАМБИЉА (МУХУРА)

од каучука или месинга уз врло повољне цијене даје израђивати.

Књижара и папирница
С. БРКИЋ И КОМП.
Р. 25, Бр. 371, б. 1,3 Подгорица.

КАТАЛОГ БЕСПЛАТНО

ОБЈАВА

Даје се на знање ко би желио узети на јавном иконту радњу цркве храма св. Илије у Чисто Поље на Љуботињу, нека се пријави на 24. тек. мј. на Ублзу „Љуботинском“ гдје ће се држати иконтат, од 2—4 уре послје подне. Радња ће се уступити понудиоцу најниже цијене, а исти мора положити кауције најмање круна 1000 у готовом новцу или непокретном имању, која ће служити за гаранцију исте радње у року за 12 год.

Љуботињ, 10. августа 1908.
У име Црквеног Одбора
Р. 86., Бр. 369, 1,1 **Марко И. Прља**

ОГЛАС. Моја обућарска радња као и материјал синоћ у 10 $\frac{1}{2}$ сати ноћи уништена је пожаром, тога ради јављам свакојему моме пријатељу и муштерији, да путем тога нећу радњу напустити, већ сјутра одпочињем, у напријед се препоручујем.

8. августа 1908.
Споштовањем **Ристо Стругар**
Миркова Варош у Подгорици
Р. 46, Бр. 363, 1,3

ОБЈАВА. Одбор саборне цркве Подгоричке позива овим подузимаче грађевина на јавну лизитацију за грађење кампањела (торња) при истој цркви.

Израда ће бити од тесаног камена, а остала потребна објашњења могу се добити прије — као и на сами дан лизитације, која ће се одржати у авлији предпоменуте цркве 31. августа ове године у 2 сата послје подне.

Подгорица, 7. августа 1908. год.
Председник Одбора
Крсто Поповић
Р. 66, Бр. 359, 1,3 свештеник

ИСКЛУЧИВО ЗА ЦРНУ ГОРУ

ЗАСТУПНИК ПРОДАЈЕ

Најсавременијих Грамофона и плоча
на ЦЕТИЊУ код

НИКОЛЕ КНЕЖЕВИЋА

PSETO, KOJE PAZI NA GLAS
SVOGA GOSPODARA.
ZASTITNA BILJEKA.

Велика свјетска фабрика
Грамофона The Gramophone
and Typewriter Ltd у Лон-
дону, чија заштитна мар-
ка оличена на приложним
цртежима, јемчи за солид-
ност Грамофона који се пре-
ко мене могу набавити
франко на Цетиње, по цје-
новнику, као и код саме фабрике,
за све услове и цјеновнике пошто-
ване муштерије могу се на мене об-
ратити.

Препоручујем се за што већу поруку како радњама тако и фами-
лијама за које је Грамофон једна од најљепших фамилијарних забава.

П. П. Број 37 10—10

Као год што је на гласу
фабрика, за солидност Гра-
мофона тако исто је на гласу
и са својим плочама, а
тако исто као добре издаје
и Зонифонске плоче, које
су једне и друге са златним
етикетама, а употребљују се
са обије стране, ко жели

извршити поруку нека се обра-
ти мени за цјеновник како Грамо-
фона тако и плоча, са најљепшим
мелодијама српским и страним.

Са поштовањем

Никола Кнежевић.

КЊИГОВЕЗАЧКА ШКОЛА И РАДИОНИЦА

„Друштва за потпомагање заната и трговина
у Црној Гори“

јавља поштованом грађанству у мјесту и
у унутрашности, даље надлежствима, оп-
штинским, црквеним и манастирским у-
правама да по умјереној цијени

прима на повез и израду
КЊИГЕ,

ПРОТОКОЛЕ,

и РЕГИСТРЕ

у платну (по избору), молескину и
у кожи.

Нарочита се пажња скреће на овај оглас од-
борима цркава и управама манастира, јер је ова
радионица у стану, да им трајно сачува често
скупоцјене свете књиге од пропасти, ако су само
сви листови сачувани.

ИЗРАДА БРЗА И СОЛИДНА.
П. п. Број 216. 9,10

ОБЈАВА. „Угарско Хрвацко Пароброд-
ско Друштво“ ставља тргов-
цима до знања, да роба која у два дана
не буде дигнута са параброда на Бојани,
бити ће предата на сачување царини-
ници у Скадру.

Преноси трошкови тако исто и ле-
жарина ићи ће на терет дотичних тр-
говаца.
Р. 43, Бр. 364, 1,1

Управа

Велико склади-
ште ловачких и
ратних пушака.

Оригинални Gasser-ових
револвера израђених код фаб-
рике Leopold Gasser у Бечу,
најновијих американских ре-
волвера и аутоматичних пи-
штоља, сваке врсте. Нови
илустровани цјеновник, шаљемо
на захтјев и бадава ифранко.

п. п. Бр. 395. 17—20.

ОГЛАС. Подгоричка Акционар-
ска Штампарија „Вој-
вода Божидар Вуковић“, даје се под
закуп за једну или више година, ко би је
желио узети нек се пријави потписом
најдаље до 15. августа.

Подгорница, 31. јула 1908.
Р. 35, Бр. 355, 2,2

Управа Штампарије

ОБЈАВА. Школски одбору Ста-
бнима (Жупа Пивска)
одржаће 17. августа тек. године јавну
лицитацију грађења нове школске зграде.
Ко би желио израду исте предузети
има се пријавити у Стабна на дан лица-
тације.

Ближа објашњења даје школски одбор.
Предсједник
Р. 40, Бр. 361, 1,1 Шћепан Кулић

За нашу радњу требамо једног

ШЕГРТА

Ступити може одмах.

Подгорница.

Књижара и Папирница
Р. 17, Бр. 356, 2,3 С. Бркић и Комп.

БЛАГОДАРНОСТ

Вјечита захвалност нашој браћи Цр-
ногорцима који приложише помоћ нашем
Сину односно брату Мијајлу Мињићу ко-
јем су љекари после дугог боловања
ногу окинули, али брацки осјећаји, на-
ше браће Црногораца који се налазе у
Јужној Америци дадоше своје брату по-
моћ тега своје родном крају допратише
а то су следећи приложници:

Михал Вукосовић, руски генерални
консул круна 20; Благоје Мињић круна 100;
Максим Савићевић круна 60; Павле Ро-
сандић круна 50; Митар Росандић,
круна 50; Саво Савићевић круна 40; Но-
вак Перуновић круна 40; Бајо Мијушко-
вић, Периша Марковић, Богдан Росан-
дић, Видак Росандић по 30 круна; Иво
Спасојевић, Мирко Милошевић, по 22 кру-
не; Радојица Радоичић, Никола Перуно-
вић, Радомир Перуновић, Голуб Вујовић,
Стеван Росандић, Милутин Росандић, по
20 круна; Јагош Радоичић, Мијајло Ра-
доичић по 15 круна; Радован Радоичић,
Панто Бошковић, Лазо Бошковић, Бог-
дан Бошковић, Перо Ђуровић, Периша
Павићевић, Милутин Матковић, Радоје
Новаковић, Паја Мијушковић, Андрија
Јанковић, Никола Јанковић, Радоје Ник-
чевић, Митар Радоичић, Петар Радоичић,
Славо Вујошевић, Пеко Радуловић, Мрко-
је Џанкић, Саво Лумовић, Јован Џанкић,
Ристо Радуловић, Мирко Горашевић, Јо-
ван Марковић, Милан Марковић, Ђорђи-
ја Ковачевић, Живко Павићевић, Мак-
сим Павићевић, Мијат Бањовић, Миђун
Бањовић, Видак Матковић, Крсто Ђупић,
Тодор Стојановић, Јанко Вујовић, Мар-
ко Стевовић, Новица Бошковић, Крсто
Домозетовић, Саво Вујовић, Филип Кне-
жевић, Радован Пејовић, Пуниша Кадић,
Шако Вујовић, Васо Вујовић, Марко Ву-
јовић Илија, Гардашевић, Ђурица Вук-
адиновић, Илија Губић, Милутин Ву-
котић, Јован Вукотић, Видак Вукотић,
Ђељош Станишић, Никола Вујовић, Раду-
Јовановић, Пешо Бојановић, Андрија То-
мов, Мило Перовић, Митар Никчевић, Бо-
жо Маговчевић, Павле Милуновић, Ми-
лош Николић, Благога Николић, Филип
Радуловић, Милош Богмилковић Радован
Бошковић, Шујан Ђукановић по круна 10;
Вуко Јовановић кр. 12; Никола Вујовић,
Лука Вујовић, Мијајло Поповић, Јовица
Лалевић, Ристо Радуловић, Веко Вуковић,
Симо Шћепановић по круна 8; по круна 6:
Иван Николић, Саво Вујовић, Ђуро Ву-
јовић, Лука Вујовић, Аким Делибашић,
Васо Рогановић, Лазар Рогановић; по
4 круне: Симо Делибашић, Гајо Криво-
капић, Рамо Чалаковић, Новак Чалако-
вић, Андрија Газивода, Тодор Томано-
вић, Радуле Поповић, Јован Војводић,
Јаков Војводић, Радован Милићев, Нови-
ца Вуковић, Ђуро Томановић, Ђуро Та-
тар, Марко Татар, Милош Рогановић,
Павле Делибашић, Ђуро Пејовић, Филип
Татар, Андрија Николић, Видак Делиба-
шић, Ђуро Вуксановић, Филип Копри-
вица, Саво Стевовић, Никола Рогановић,
Јевто Кековић, Ђирак Велимировић, Ми-
јајло Ђупић, Крсто Томашевић, Мило
Рацковић, Мартин Бојановић, Марко Ке-
ковић, Мико Делибашић, Обрад Делиба-
шић; по 2 круне: Ђуро Пандовић,
Драго Војичић, Јован Самарџић, Илија
Вучинић, Јошо Попивода, Андрија Ђоро-
вић, Симо Ђоровић, Лазар Ђоровић,
Симо Делибашић, Радосав Делибашић,
Спасоје Делибашић, Митар Кривокапић,
Новак Пејовић, Крсто Делибашић, Божо
Шундић, Зарија Дубјевић, Милош Ђоро-
вић, Алекса Пејовић, Видак Делибашић,
Јован Делибашић, Тодор Војичић, Васо
Радић, Гаврило Николић, Крсто Нико-
лић, Саво Делибашић, Петар Делиба-

шић, Јово Ракочевић, Мирко Симовић,
Машо Јововић, Радован Деловић, Божо
Драгојевић, Милун Рачић, Матео Крњац,
Мато Радуловић, Благога Секулић, Ви-
дак Секулић, Митар Секулић, Радуле Па-
вићевић, Ристо Радуловић, Радосав Зо-
рић, Саво Војичић; по 4 круне: Богдан
Пајовић, Симо Кековић, Милован Вуко-
вић, Петар Вуковић, Тодор Роћен, Мир-
ко Килибарда; по 5 круна: Неђељко Бу-
латовић, Мато Шкерановић, Вукота Вла-
ховић, Петар Булатовић, Гавро Булато-
вић, Милета Булатовић, Драго Булатовић,
Видак Шћепановић; по 4 круне: Алекса
Дедовић, Пеко Стевовић, Новица Стево-
вић, Марко Кековић, Тома Делеић, Ра-
доје Кековић, Шуле Благојевић, Новица
Ђуровић, Муса Мадић, Јанко Ковачевић;
Милосав Перуновић 40 круна; по 20 кру-
на: Марко Перуновић, Јован Лакчевић;
по 10 круна: Милутин Лакчевић, Шпиро
Крушка, Шпиро Ђераковић.

Свима приложницима остајемо вјечито
благодарни.

Пјешивци, 9. августа 1908.

благодарни: отац **Гаврило Минић**, бра-
ћа: **Петар и Стеван**, с родбном.
Р. 508. бр. 367. 1,1.

Јављам свима сродницима, кумовима
и пријатељима да ћу у понеђељак 11. овог
мјесеца од 9—10 сати из јутра, у цркви
на гробљу држати годишњи помен може
никад незаборављеном сину

† **Јову Калуђеровићу**

професору

Цетиње, 9. августа 1908.

Р. 39, Бр. 365, 1,1 **Марко Калуђеровић**

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашег никад непрежа-
љеног сина

† **ЂУРА**

који се пресели у вјечност у 22-ој го-
дини свога живота. У Јужној Америци.
На дан 4 јунија ове године, сматрам за
дужност изјавити доживотну благодар-
ност браћи Црногорцима који тамо нашег
драгог покојника ожалише и до вјечне
куће испратише.

Велика и доживотна хвала потписатој
браћи Црногорцима, који не отуда ма-
теријално својима милодарима помогоше.

А то су следећи: по 10 круна: Комани:
Ристо, Симо, Пеко, Филип, Гајо, Јован,
Мато, Васо, Пеко, Лука, Видак, Благога,
Лазар, Симо, Милош, Благога, Видак,
Митар, Никола, Јован; по 20 круна: Васо,
Никола, Саво; по 14 круна: Стеван, Ристо;
Машо 12 круна; по 8 круна: Васо,
Лука; по 4 круне: Томаш, Ристо, Живко;
по 6 кр: Томаш, Саво, Васо; по 5 кр:
Филип, Ђуро, Марко Велестовац 10 кр;
по 4 кр: Љумовић: Радован, Мијајло,
Саво; по 2 кр: Мићо, Милош; по 10 кр:
странци: Радуле Поповић, Стеван Стоја-
новић, Богдан Бацковић, Мијајло, Иван
Перковић, Мило Биговић, Стеван Јовичић;
по 4 кр: Гаврило Војиновић, Петар Лајо-
вић, Андрија Газивода, Радуле Павићевић,
Лука Ђукановић, Радуле Крушчић, Томо
Ђузиловић, Јован Гардашевић, Богић
Шћепановић; по 2 кр: Мићо Љумовић,
Милош, Повић, Ђуровић, Богдан Попо-
вић, Андрија Мартиновић.

Комани, 1. августа 1908.

Остајем благодаран ви ожалостљени:
Мојо Павићевић из Комана са осталом
родбином. Р. 200 бр. 362 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашег незаборавље-
ног стрица односно супруга

† **Јока В. Данчевића**

који се послје дугог боловања пресели
у вјечност 27 јула у 78 години свог жи-
вота, не оставивши од срца порода. Сма-
трамо за дужност изјавити дубоку бла-
годарност: „Друштву Љуботињске чита-
онице“, који покојнику као свом другу,
члану добротвору, заједнички на самрт-
ном одру вијенац положише, до вјечне
га куће попрашисе и са покојниковим си-
новцима у гроб положише.

Нека је срдачна хвала г. г. свештеници-
ма: Јовићевићу, Ђурашковићу, Вучкови-
и Дрецу, који над покојником опјело
извршише, као и г. учитељу Калуђеро-
вићу, који се са покојником дирљивим
говором опрости, лијепо истакнувши вр-
лине покојникове као човека и јунака.

Особито хвала нашим пријатељима као
и браћи Љуботињанима, који у великом
броју дођоше те покојника ожалише и
до вјечне куће попрашисе.

Нека је вјечита благодарност и онима
који покојника болесна походише.
Љуботињ 3/8 1908 год.

У име ожалостљене породице: синовац
поп **Нико Данчевић**, супруга **Дафина**.
Р. 151 Бр. 336 1,1

БЛАГОДАРНОСТ

Приликом ненадне смрти моје уздани-
це — мог драгог и непреаљеног сина

† **ГАВРИЛА**

који се у Монтану — Америци у двадест-
првој години своје младости пресели у
вјечност, овим путем изричем доживотну
благодарност покојниковим друговима,
који га у болести посјеђаваше, ожалише
и до вјечне куће испратише.

Велика и неизмјерна хвала свијема
онима, који су ми ма којим путем из-
јавили своја саучешћа.

Особита хвала и признање тамошњој
браћи Црногорцима, на њихове милодаре,
које међусобно скупише и мене овамо,
као помоћ — упутисе.

Дародавци: Павле Божановић круна
7-50; по круна 5: Радуле Божановић, Стан-
ко Поповић, Илија Поповић, Андрија
Поповић, Благо Милутиновић, Поно Ба-
летић, Мијајло Перовић, Глигорија Са-
вљевић, Милош Јочић, Новица Лајовић,
Петко Перовић, Мића Лајовић, Ђуро Са-
вљевић, Марко Стојановић, Станиша Ра-
споповић, Лазар Јочић, Радован Распо-
повић, Јован Шарановић, и Вуко Ђуро-
вић; по круна 10: Новак Јочић, Богић
Ђурановић, Ђуро Ђурановић и Јован
Перовић; Благога Стојовић круна 30;
по круна 25: Ђорђија Пајовић и Никола
Радуловић.

Наособ велика хвала и признање Јо-
вану Перовићу, који је покојнику узајмио
био круна 120 на исте приликом његове
смрти опростио.

Д-Град, Пажићи, 11. августа 1908.

Захвални — Ожалостљени: официр **Перо**
Надов Радуловић Р. 180, Бр. 370, 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

У неизмјерној жалости, која нас задеси
приликом смрти нашег драгог и непре-
жаљеног сина односно брата

† **Спасоја С. Вујановића**

који се пресели у вјечност 16. јуна 1908
године, у Калифорнији — Орофиљу-Аме-
рици, куда бијаше отишао на зараду
назад 2 године и несрећним случајем,
запаљењем лагума, који му прекрати гро-
зном смрћу живот у најљепшем цвијету
младости, у 22 години, те за навијек
уцвијели своје родитеље и браћу.

Овом приликом не могу пропустити, а
да не изјавим вјечиту и неопсану захва-
лност браћи Цекиљанима и осталим
Црногорцима, који на глас грозног слу-
чаја похиташе не жалећи труда и рада
око мог непрежаљеног сина **Спасоја**.

Нека је вјечита захвала и благодарност
г. Крсту Кануру Херцеговцу, који мог
драгог Спасоја у своју кућу прими, ђе
га браћа, пријатељи, познаници и остали
ожалише и двије ноћи по нашем обичају
печуваше.

Вјечита хвала **Друштву Српско-Црно-
горског Савеза „Србобрану“**, које на глас
ненадног случаја похита, да свом брату
— члану — потоњу пошту одаде и до
вјечне га куће испрати.

Срдачна хвала нека је госпођи Кануро-
вој на топлим саучешћу и положеном
вијенцу. — Нека је хвала г. Машу Н.
Стругару на положеном вијенцу и опро-
штајном говору над покојником.

Особита нек је хвала браћи: Црногор-
цима, Херцеговцима, Бокељима и Цеки-
љанима, који изближе и издаше похита-
ше, да покојника братски ожалели и пото-
њу му пошту до вјечне куће одаду.

Такође не могу пропустити, а да и ср-
цем и душом не останем захвалан и
благодаран: браћи, пријатељима и позна-
ницима из вароши Ријеке, Љуботиња,
Добрске Жупе и Цекина, који на тужни
глас на 20. јулија о. г. похиташе код моје
куће на Метеризима те покојника братски
ожалише, лично саучешће у нашој тузи
изјавише, дијелећи са нама жалост и
просипљући топле сузе за покојником,
те нашу жалост у велико олакшање
онако искреним и топлим саучешћем.

Вјечно благодаран остајем г. војводи
Ђуру Петровићу на телеграфском сауче-
шћу.

Такође остајем захвалан свијема и сва-
коме ко нам ма којим путем изрази, у
нашој великој жалости, па било лично,
телеграфским или писменим путем, те
нам у великом тугу ублажише.

Метеризи, 12 августа 1908 год.

Ожалостљени: отац **Саво**, мајка **Маше**,
брат **Иван**, сестра **Марија** са осталом
родбином. Р. 340. Бр. 375. 1,1